

Thy Valgmenighed

– dengang der var to præstegårde i Vestervig

Artiklen skal ses som et supplement til pastor Søren Anker-Møllers artikel i årbogen 2000 om »grundtvigske menigheder i Thy – en kortfattet oversigt«.

*Først da vågned' de morsingboer
og sang, så det runged' i sky.
det klang så yndelig over fjord.
– Så vågned' de også i Thy.*

Disse let omdigtede verslinier, forfattet i 1860'erne af morsingboen S. A. Ovesen (lærer i Solbjerg og redaktør ved Morsø Folkeblad), er nok et udslag af det kærlige drilleri, der altid har eksisteret mellem morsingboer og thyboer. Men hvis det er Ovesens hensigt at fremhæve, at den grundtvigske bevægelse i den nordvestlige del af landet havde sit arnested på Mors, så har han ikke helt ret, idet røret på Mors egentlig udspringer fra Snedsted Seminarium (oprettet 1813). Det var seminarielærer P. K. Algreen og Christen Kold (elev på seminariet 1834-1836), der sammen med den kendte fynske lægmand, Peter Larsen Skræppenborg, førte an i forsamlingsbevægelsen på Mors i 1830'erne. Men det er rigtigt, at den grundtvigske bevægelse på Mors efterfølgende bredte sig til Thy, især efter dannelsen af Morsø Valgmenighed i 1871 og ansættelsen af Rasmus Lund som valgmenighedens første præst.

Rasmus Lund fik nemlig snart en kreds i Thorsted og i Tilsted-Silstrup, som han regelmæssigt besøgte. Grundtvigianerne i Thy benyttede også pastor Knud Christensen, der var sognepræst i Hurup 1888-1893. Knud Christensen var grundtvigsk præget, og der opstod en del grundtvigsk røre, også i Sydthy, hvor en del folk fra nabosognene søgte til Hurup kirke for at høre Knud Christensen.

Også i Hundborg var der en stærk grundtvigsk vækkelse, og fra 1893 kom valgmenighedspræst Morten Larsen fra Holstebro i 10 år og prædikede hver 3. søndag i Hundborg kirke. Pastor Morten Larsen havde også mange konfirmander fra Thy, som under konfirmationsforberedelsen tjente på Holstebroegnen hos landmænd, der var medlem af valgmenigheden. Højskoleforstander Thyge Thygesen holdt gudstjenester på den i 1895 oprettede højskole i Hundborg. Efter at Thygesen var flyttet til Træden som præst for den derværende valgmenighed, søgte mange den grundtvigsk orienterede præst Nikolaj Lomholt, der var sognepræst i Snedsted i årene 1907-1917. Pastor Lomholt overtog i 1917 et præsteembede i Aalborg, og der opstod herefter et ønske om at søge de spredte grundtvigske kredse samlet. Bestræbelserne herfor resulterede i, at Thy Valgmenighed blev oprettet i 1918.

Valgmenighed eller frimenighed

Umiddelbart kan det undre, at de grundtvigske kredse i Thy valgte valgmenighedsformen. I Hanherred dannede man i 1883 den nu i 1918 meget store Klim Frimenighed, og på Mors var man ganske vist begyndt med en valgmenighed i 1871, men gjorde hurtigt den erfaring, at menigheden ikke kunne trives inden for folkekirken snævre rammer, hvorfor valgmenigheden efter 12 års forløb blev omdannet til Morsø Frimenighed.

At man i Thy alligevel besluttede sig for valgmenighedsformen, skal måske ses på følgende baggrund: Da Morsø Valgmenighed i 1883 valgte at overgå til en frimenighed, blev der også holdt møder med valgmenighedens medlemmer i Thy, og det viste sig, at en hel del af disse ikke ønskede at gå ind i den nye Morsø Frimenighed, nok under indtryk af, at tidligere friemenigheder, bl.a. i Thisted, ikke havde vist sig levedygtige og var endt i sekterisme, hvorfor Christen Kold da også i sin tid havde advaret sine venner mod at forlade folkekirken. – Paradoksalt nok gik det sådan, at netop de, der i 1883 lyttede til rådet fra Christen Kold om at vare sig for sekteriske holdninger, alligevel for en dels vedkommende havnede i denne grøft, idet nogle af dem, der forblev i folkekirken, kom i forbindelse med den ejendommelige pastor B. C. Henriksen, Vejby-Sejlstrup i Vendsyssel, hvor han virkede som sognepræst i årene 1878-1887. Den karismatiske og efter manges mening noget sværmeriske præst begejstrede mange, og folk fra mange egne strømmede til kirken i Vejby. Hans prædikener blev meget drøftet i grundtvigske kredse, og en del grundtvigianere tog parti

for pastor Henriksen, mens andre var mere tilbageholdende. I flere henseender virkede pastor Henriksens virksomhed splittende. (Om pastor Henriksen, se bl.a. Arne Brandt Pedersen i Vraa Højskoles årsskrift 1954, samt jubilæumsbogen Morsø Frimenighed 1871-1971, p. 63).

Måske ligger en del af forklaringen i en udtalelse, som det fremtrædende medlem af »Overgaard-klanen«, gårdejer og kommunalpolitiker Alfred Overgaard, for mange år siden og i en helt anden sammenhæng fremsatte over for den, der skriver disse linier. Han sagde: *»I har osse altid været så konservativt indstillede i Sydthy«* – og det var ikke ment som nogen ros! Er det rigtigt – og det kan næppe helt afvises – så kan det godt være, at det i 1918 har været en større overvindelse for folk fra Sydthy at skulle forlade folkekirken, end den tilsvarende beslutning ville være for mange fra Nordthy. Og har der ikke kunnet opnås almindelig tilslutning til den mere radikale model med en frimenighed, så var det selvfølgelig nærliggende at samles om den mindre radikale løsning med en valgmenighed, hvor medlemmerne opretholdt medlemskabet af folkekirken.

I det sparsomme materiale, der har været til rådighed ved udarbejdelsen af denne artikel, ses spørgsmålet om valgmenighed contra frimenighed ikke at have været genstand for en nærmere drøftelse. Thisted Amts Avis kunne den 8. januar 1918 meddele, at der dagen før var afholdt et møde på Hurup Afholdshotel med deltagelse af ca. 100 mennesker. Pastor Lomholt, Aalborg (tidl. Snedsted) var kommet til stede og redegjorde for gældende regler i forbindelse med dannelse af en valgmenighed, og der *»nedsattes et foreløbigt udvalg til at føre sagen videre«*.

Hvornår Thy Valgmenighed formelt er dannet, fremgår ikke af avisreferater eller andet materiale. Under alle omstændigheder må det antages at være sket inden for nogle få måneder efter mødet i Hurup, idet Thisted Amts Avis den 15. august s.å. kunne oplyse, at seminarieforstander Søren Noe-Nygaard havde indvilget i at blive præst for Thy Valgmenighed og bosætte sig i Hurup.

Søren Noe-Nygaard

Søren Noe-Nygaard, der i en årrække havde været forstander for Ribe Seminarium, var selv seminarieuddannet. Noe-Nygaard fik bopæl i Hurup og skulle prædike i Vestervig og Hundborg kirker, som valgmenigheden opnåede de kirkelige myndigheders tilladelse til at benytte. I begyndelsen hvilede valgmenighedens brug af de to kirker muligvis på et mere uformelt

Pastor Søren Noe-Nygaard og frue.

grundlag, idet biskop Chr. Ludwigs, Aalborg, først ved skrivelse af 23. marts 1922 stadfæstede følgende regulativ for valgmenighedens anvendelse af kirkerne:

1. Valgmenigheden for Hundborg og Vestervig sogn har ret til at holde gudstjeneste i Hundborg og Vestervig kirker således, at kirken står til deres rådighed om formiddagen, når sognemenigheden har eftermiddagstjeneste og omvendt. Når der er messefald i Hundborg kirke, kan valgmenigheden forud vælge, om den vil have formiddagstjeneste eller eftermiddagstjeneste.
2. Den præst, der har formiddagstjeneste, har brugsret til kirken kl. 9-1. Den præst, der har eftermiddagstjeneste kl. 1-5.
3. Valgmenighedspræsten meddeler forud for hver måned sognepræsten i Hundborg, på hvilken tid han agter at benytte kirken på de søndage, hvor der er messefald for sognemenigheden.
4. Ved al anden brug af kirkerne må valgmenighedspræsten forud, enten skriftligt eller gennem et i sognet boende medlem af valgmenigheden, hos vedkommende sognepræst sikre sig, at kirken ikke forinden er optaget på anden måde.

Om den omstændighed, at regulativet først fastsættes tre-fire år efter valgmenighedens oprettelse, skyldes, at der er opstået problemer angående valgmenighedens brug af kirkerne eller kun almindelig administrativ langsommelighed, vides ikke.

At det blev sognekirken i Hundborg, som valgmenigheden benyttede i Nordthy, forekommer nærliggende, idet valgmenighedens medlemmer i Nordthy overvejende

boede i Hundborg-området. Ligeledes synes Vestervig kirke at have været centralt beliggende for medlemmerne i Sydthy. Karen Visby, datter af Kristian Anker-Møller, mener at kunne erindre, at mange medlemmer boede i Taabel, Vestervig, Villerup, Bedsted og Hurup.

Ordinationen af Søren Noe-Nygaard skete ved en gudstjeneste i Hundborg kirke søndag den 4. december 1918. Biskop Chr. Ludwigs forestod selve ordinationen, mens præsteindsættelsen foretoges af provst Hilden-Petersen. Også pastor Lomholt medvirkede ved gudstjenesten.

Pastor Noe-Nygaard blev hurtigt meget afholdt blandt valgmenighedens medlemmer.

Alligevel tog han allerede i 1921 imod en opfordring til at blive præst for Bering Valgmenighed. Om Noe-Nygaards afsked med Thy skriver Thisted Amts Tidende den 29. marts 1921: »Langfredag holdt valgmenighedspræst Noe-Nygaard afskedsprædiken i Snedsted, påskedag i Hundborg og Vestervig kirker og 2. påskedag i Hundborg. Alle steder var forsamlet en talrig kreds af menigheden.«

Kristian Anker-Møller

I 1921 stod valgmenigheden så over for at skulle ansætte en ny præst, og det beror givetvis ikke på en tilfældighed, at valget faldt på den 34-årige sognepræst Kristian Anker-Møller i Velling. Pastor Anker-Møller var søn af den kendte frimenighedspræst i Klim, Søren Anker-Møller, og barnbarn af den lige så kendte frimenighedspræst på Mors, Rasmus Lund.

Thisted Amts Tidende bragte den 19. maj en omtale af pastor Anker-Møllers afsked med Velling. Efter afskedsprædike-

Pastor Kristian Anker-Møller.

nen 2. pinsedag havde menighedsrådet inviteret til en afskedsfest om aftenen i forsamlingshuset, hvor der deltog »flere hundrede mennesker« og blev holdt en lang række taler for »de vellidte præstefolk«.

Kristian Anker-Møller havde, efter embedseksamen i 1912, i nogle år virket som seminarie- og højskolelærer, inden han i 1917 blev sognepræst i Velling, hvor han således kun kom til at virke i fire år. Ved flytningen til Thy bestod familien af hustruen Anna, f. Quistgaard, og børnene Karen og Søren. Sønnen Bent blev født nogle måneder efter flytningen. Familien fik som forgængeren bopæl i Hurup, men kun i en kortere periode, idet valgmenigheden nu havde så mange medlemmer, at man turde binde an med at bygge egen

Valgmenighedens præstebolig og Vestervig kirke, fotograferet i foråret 2002.

præstebolig. Af proprietær Chr. Christensen »Vestervig Kloster« blev der købt en byggegrund lige syd for gårdens have, og en præsentabel bolig blev opført i 1923. Det fremgår af tingbogen, at fru Juliane Poulsen, der formentligt var medlem af valgmenigheden, udlånte 10.000 kr. til byggeriet. (I dag er ejendommen kendt som tidligere mangeårig bolig for dyrlægen i Vestervig, og ikke mange er klar over, at den oprindeligt blev bygget som præstebolig).

Pastor Anker-Møller blev indsat i embedet ved en gudstjeneste i Vestervig kirke søndag den 15. maj 1921. Thisted Amts Tidende bragte den 19. maj en fyldig omtale af begivenheden, hvoraf refereres følgende uddrag: »...I dagens anledning var kirken smukt pyntet, og alle siddepladser i den store kirke var optagne... Indsættelsen blev foretaget af provst Dahl (Visby), der i sin tale bl.a. sagde: »Den valgmenighed, der her er stiftet, vogtes der på og ses der hen til. Gid, at den menighed må være en

sand menighed, så at der fra den kan udgå kraft og styrke til, at Guds rige kan blive udbredt og befæstet iblandt os...« Derefter oplæste provstens kongens kaldsbrev og biskoppens kollats, hvorefter pastor Anker-Møller besteg prædikestolen og talte over... Præsten forrettede herefter en barnedåb, mens frimenighedspræst Anker-Møller, Klim, forrettede altertjeneste. – Om aftenen var der fællesspisning på hotellet i Vestervig. Ca. 170 mennesker deltog. Der veksledes med taler og sang. Formanden for valgmenigheden, Chr. Olsen Yde, Hundborg, bød forsamlingen velkommen. Landstingsmand Frøkjær talte for de unge præstefolk. Endvidere blev der talt af provst Dahl, begge præsterne S. og K. Anker-Møller, pastor Christensen, Boddum, pastor Balslev, Mors, samt friskolelærer Gertsen, Klim.«

Det blev travle arbejdsår for pastor Anker-Møller. Med datidens samfærdselsmidler var det tidkrævende at komme rundt til den geografisk meget spredte menighed. Ikke blot skulle der holdes gudstje-

nester i de to kirker, men Anker-Møller blev også en meget benyttet foredragsholder, også uden for Thy. Mellem præstefamilien Anker-Møller og provstefamilien Dahl i Hurup opstod der et nært og venskabeligt forhold, og pastor Anker-Møller holdt jævnligt gudstjeneste også i Hurup kirke.

»Åbent brev« til biskop Chr. Ludwigs

Året 1926 blev et omskifteligt år for såvel Thy Valgmenighed som for præstefamilien Anker-Møller. Baggrunden var, at den af Porto Novo-missionen udsendte kvindelige missionær, Anne Marie Petersen, var hjemme det år og i nogle tilfælde medvirkede ved gudstjenesten hos grundtvigske præster, bl.a. på Fyn, hvor biskoppen dog klogeligt valgte at lukke øjnene for den beskedne overtrædelse af lovgivningen om kirkers brug, som handlingen indebar. Så smidig var Aalborg Stifts biskop, Chr. Ludwigs, ikke. Da det kom ham for øre, at både frimenighedspræst Søren Anker-Møller i Klim og sønnen Kristian Anker-Møller havde til hensigt at lade Anne Marie Petersen medvirke ved gudstjenester i sognekirker, udsendte han straks et cirkulære til stiftets provster med følgende ordlyd:

»På given foranledning skal jeg herved tjenstlig anmode Deres Højærværdighed om snarest at ville indskærpe præsterne i (to ulæselige ord) provsti, at ingen kvinder – heller ikke nogen kvindelig missionær – må tale ved nogen ordinær gudstjeneste eller forrette altertjeneste i nogen af stiftets kirker.«

Cirkulæret nåede gennem provst Hilden-Petersen frem til Kristian Anker-Møl-

ler den 19. juni 1926, og der er ingen tvivl om, at Anker-Møller er blevet vred, endda meget vred over biskoppens nidkære og restriktive holdning. Allerede den 21. juni bragte Thisted Amts Tidende følgende »åbent brev« fra pastor Anker-Møller:

Hr. Biskop Ludwigs! Jeg beder Dem tilgive, at jeg ad denne noget usædvanlige vej henvender mig til Dem. Til undskyldning tjener, at den sag, der ligger mig meget på sinde, ikke blot vedkommer Dem og mig, men også offentligheden. Sagen er følgende: For nogen tid siden bad jeg missionær Anne Marie Petersen, der, som det vil være Deres Højærværdighed bekendt, for tiden opholder sig her i Danmark, om at prædike i Hundborg kirke ved den gudstjeneste, som valgmenigheden her lader afholde den søndag, da vi har vort årlige sommermøde.

Det faldt mig ikke ind, at der skulle være noget som helst at sige til dette. Jeg havde set, at frk. Petersen havde prædikeret ved søndagsgudstjenesten i Kerteminde og Dalby valgmenighedskirker på Fyn og ligeledes i Nazarethkirken i Ryslinge. Og i min henvendelse til Anne Marie Petersen véd jeg, at der aldeles ikke var tænkt på en demonstration af nogen art. Jeg fandt, at sagen var selvfølgelig og ligetil. Vel véd jeg, at man i fordums dage ikke kunne tænke sig en kvinde på en prædikestol, men jeg véd også, at hvad der fordum var utænkeligt, nu om dage er ganske naturligt og selvfølgelig og føles således. Og så kommer, hr. Biskop, fra Dem just nu en anmodning til provsterne her i stiftet om, at det skal indskærpes os præster, at det ikke er tilladt, at kvindelige missionærer taler ved den ordinære søndagsgudstjeneste. Hr. Biskop! der er vistnok flere end mig, som med forbavelse har modtaget denne note

fra Aalborg til det ganske stift. Og mon ikke adskillige med mig forundret spørger: har en Biskop, en kristen Biskop, i det år 1926 intet nyttigere at tage sig til end at indskærpe ting, som tiden, livet for længst er løbet fra? Det er vist meget sandt, at det ikke er tilladt f.eks., at Anne Marie Petersen taler ved en søndagsgudstjeneste her i Thy Valgmenighed. Altså, det er imod de folkekirkelige bestemmelser. Men det forbavsende er, og det besynderlige er, at De, hr. Biskop, just nu finder anledning til at indskærpe dette, som livet for længst er løbet fra, i stedet for at lade en sådan sag ganske passe sig selv. Det er i sandhed en rørende omsorg for de folkekirkelige bestemmelser, der skal frem, de skal indskærpes. Synes De ikke, det havde været en kristen Biskop mere værdigt at overlade til menigheden selv at ordne sig i så henseende, som de selv fandt tjenligt til deres opbyggelse? Om så en folkekirkelig bestemmelse, som livet er løbet fra, skulle blive krænket, ja, det var jo rædsomt. Ja, undskyld, var det dog så slemt, hr. Biskop, er det virkelig Deres mening? Ja, det må det vel desværre være, når De just nu udsender til os præster Deres indskærpelse. Jeg har nu imidlertid den mening, og mon jeg skulle være ene om den, at et sådant spørgsmål kan menigheden nok selv afgøre, og hvad mere er: har deres kristelige ret dertil, og jeg for mit vedkommende agter intet som helst hensyn at tage til Deres indskærpelse af, hvad der i så henseende er tilladt eller ikke tilladt. Havde menighederne i Aalborg Stift nogen virkelig følelse af deres kristelige værdighed, deres kristelige ret, da ville det lyde tilbage til Aalborg som svar et tydeligt og klart: Må vi være fri! Den sag skal vi nok selv klare! Men det lyder ikke. Menigheden har været så længe under det statskirkelige åg, at en

sådan »indskærpelse« kan udsendes, uden at den sendes tilbage. Menigheden føler ikke, hvor ydmygende en sådan note fra Deres Højærværdighed er. Anne Marie Petersen er den danske menigheds udsending i indien. Nu er hun her hjemme. Falder det for en menighed ikke fuldkommen naturligt at lade hende tale fra kirkens talerstol ved søndagsgudstjenesten, når hun er til stede iblandt os? Jo, det gør. Er det prædikestolen, dette ophøjede møbel, der tager skade? Er det folkekirken? Er det menigheden? Ak nej, ingen af delene er tilfældet. Ja, men hr. Biskop, hvorfor komme med denne indskærpelse, som ingen har haft bud efter, men som set fra ethvert synspunkt føles som en beskæmmelse.

Er det derfor, vi har bisper, for at de skal sidde og våge over gamle, mulede bestemmelser, eller er kristne bisper til for at tjene livet? Hvad andre vil, ved jeg ikke, jeg kan kun fejle for min egen dør og returnerer herved Deres indskærpelse. Jeg modtager den ikke, hr. Biskop, og jeg vil i påkommende tilfælde ikke rette mig efter den.

Vestervig, 19. juni 1926
Kristian Anker-Møller
Valgmenighedspræst

Samme dag bragte Thisted Amts Tidende et interview med biskop Ludwigs, hvor avisen stillede nogle ret nærgående spørgsmål i anledning af cirkulæret. Man kan ikke undgå det indtryk, at Ludwigs personligt var ked af sagen, og at han nok inderst inde følte sig på linie med den oprørske valgmenighedspræst, men at han – som den nidkære og korrekte embedsmand, han var – følte sig tvunget til at håndhæve gældende bestemmelser.

Det er formentligt sjældent forekommende, at en præst har henvendt sig til sin

biskop i så skarpe vendinger. Biskop Ludwigs reagerede da også omgående på det »åbne brev«, idet han den 22. juni sendte følgende skrivelse til provst Hilden-Petersen:

»Man har fra forskellig side meddelt mig, at valgmenighedspræst Anker-Møller i et såkaldt åbent brev i »Thisted Amts Tidende« i ret hæftige udtryk skal have nægtet lydighed mod mit cirkulære af 17. ds., d.v.s. mod lov om sognebåndsløsning og kirkers brug af 30. juni 1922 §8, stk. 3. Jeg skal i den anledning bede Dem meddele valgmenighedspræsten, at jeg betragter nævnte åbne brev som mig ganske uvedkommende og end ikke har gjort mig bekendt med det. Hvis han har nogen meddelelse at give mig vedrørende nævnte cirkulære, må han fremsende samme ad tjenstlig vej og i tjenstlig form.

Såfremt jeg ikke inden 30. ds. har modtaget sådan meddelelse, går jeg ud fra, at valgmenighedspræsten selvfølgelig bøjer sig for den lov, han som præst i folkekirken er forpligtet til at følge. Et ekspl. af Thisted Amts Tidende vedlægges og bedes tilbagesendt valgmenighedspræsten.»

Hvorfor biskoppen vedlægger det pågældende nummer af Thisted Amts Tidende, er ikke godt at vide. Han kan næppe have modtaget avisen fra Anker-Møller, men snarere fra redaktionen eller fra provst Hilden-Petersen. At biskop Ludwigs skulle have undladt at læse indlægget med det opsigtsvækkende indhold, forekommer næsten usandsynligt.

Sagen vakte betydelig opsigt og gav anledning til en offentlig polemik. Den senere biskop i Roskilde, Axel Rosendal, rettede en stærk kritik mod biskop Ludwigs »opkognition af gamle bestemmelser« og fandt det uheldigt, at der blev udstedt et cirkulære med dette indhold, alene gæl-

dende for et enkelt stift (indlægget trykt i Menighedsbladet).

Der foreligger ingen oplysninger om, hvorvidt missionær Anne Marie Petersen, på trods af cirkulæret, medvirkede ved gudstjenester i Thy Valgmenighed. Derimod er der ingen tvivl om, at Kristian Anker-Møller stod fast på sin overbevisning og uden længere betænkningstid tog konsekvensen heraf, idet han allerede den 8. juli 1926 indgav sin afskedsansøgning. En afskrift af ansøgningen er indført i valgmenighedens »liber daticus«, der også indeholder en afskrift af kirkeministeriets skrivelse af 11. september 1926, der imødekommer afskedsansøgningen. (Kun de tre første sider i liber daticus er udnyttet og yder derfor ikke noget større bidrag til valgmenighedens historie).

Valgmenigheden deles

Der opstod herved en alvorlig situation for Thy Valgmenighed. Ville man beholde Kristian Anker-Møller som præst, var menigheden tvunget til at udtræde af folkekirken og danne en frimenighed. Dette var de fleste medlemmer i Nordthy indstillet på, mens stemningen i Sydthy tilsyneladende var anderledes.

Valgmenigheden indkaldte til en ekstraordinær generalforsamling i Snedsted Forsamlingshus den 19. september 1926. Formand var på dette tidspunkt proprietær Jens Bruun, Gl. Raastrup. Et problem var, at valgmenighedens love i §7 indeholdt en bestemmelse om, at medlemskab skulle opsiges inden 1. juni med virkning fra 1. juni året efter. Skulle man følge denne bestemmelse, ville det betyde, at en frimenighed først kunne dannes i juni 1928, og så kunne frimenigheden næppe forvente at

få Kristian Anker-Møller som præst. Den gordiske knude blev løst ved, at dommerfuldmægtig Hansen, Vestervig, foreslog, at man i dette ene tilfælde satte §7 ud af kraft, og at udmeldelse af valgmenigheden herefter kunne ske pr. 1. okt. 1926. Dette forslag blev vedtaget af generalforsamlingen. Af Thisted Amts Tidendes referat af generalforsamlingen fremgår i øvrigt, at kredsen i Hundborg og en del af valgmenighedens medlemmer i Snedsted, Aarup og Hurup var besluttet på at følge Anker-Møller ud i frimenigheden, mens menigheden omkring Vestervig og en del medlemmer andre steder i Thy ønskede at fortsætte valgmenigheden.

Efter flere møder endte det med, at Thy Valgmenighed traf endelig beslutning om at fortsætte, nu overvejende med medlemmer i Sydthy, mens flertallet af medlemmerne i Nordthy og især omkring Hundborg brød med valgmenigheden og indgik i Thy Frimenighed, der hidtil havde været en »filial« af Morsø Frimenighed, men nu blev en selvstændig frimenighed, der ansatte Kristian Anker-Møller som præst.

Hermed var Thy Valgmenighed for tredje gang i løbet af kun otte år i den situation, at man skulle ansætte en ny præst.

Desværre tørrer kilderne på dette tidspunkt næsten ind. Det har ikke været muligt at finde protokoller eller lignende fra Thy Valgmenighed, og det følgende bygger derfor udelukkende på de meget kortfattede fremstillinger hos Paul Nedergaard og Søren Anker-Møller samt mundtlige oplysninger.

G. C. Petersen-Bønding

Valgmenighedens nye præst blev G. C. Petersen-Bønding, men han tiltrådte først i

marts 1928, altså ca. to år efter Anker-Møllers fratræden. Ifølge Søren Anker-Møller blev Thy Valgmenighed i vakanceperioden hjulpet af Lemvig Valgmenighed, hvis præst på dette tidspunkt var J. Chr. Hejlesen.

Petersen-Bønding virkede som præst for Thy Valgmenighed i årene 1928-35. Han havde tidligere været lærer på Thylands Højskole i Hundborg (oprettet i 1895 og ophørt i 1913) og derefter rejsesekretær for Santalmissionen. I 1935 blev Petersen-Bønding præst for Aulum-Vinding-Vind Valgmenighed, et embede han beholdt indtil 1962.

Niels Frøkjær, »Gaardhusmølle« i Taabel, beretter, at hans farfar, tidl. folketingsmand og landstingsmand Niels G. Frøkjær (død 1949), der var medlem af valgmenigheden, påtog sig det tunge hverv at overbringe den vellidte pastor Petersen-Bønding valgmenighedens opsigelse, begrundet i at man ikke længere magtede at aflønne en præst. Det må antages, at der har været et faldende medlemstal. Muligvis kan de vanskelige vilkår for landbruget i 1930'erne også have været en medvirkende årsag. Ganske vist var valgmenighedens medlemmer fritaget for at betale kirkeskat, men skulle til gengæld selv afholde alle menighedens udgifter.

Ikke længere egen præst

Thy Valgmenighed fik ikke mere sin egen præst, og præsteboligen blev afhændet i februar 1937. Ifølge Paul Nedergaard eksisterede valgmenigheden indtil ca. 1939, og menigheden fik indtil da igen hjælp fra Lemvig Valgmenighed, hvis præst fra 1931 var Jakob Busk Sørensen, der tidligere havde været sognepræst i Mygind v. Randers.

Om valgmenigheden i denne periode fortsat benyttede Vestervig kirke, eller om valgmenigheden allerede da benyttede kirken i Hurup, foreligger der ingen oplysninger om. Men det ligger fast, at Pastor Busk Sørensen også efter valgmenighedens ophør vedblev at komme til Sydthy en søndag i hver måned, og at disse gudstjenester afholdtes i Hurup kirke i Kirkeligt Sam-

funds regi. De månedlige gudstjenester synes at være fortsat helt hen mod slutningen af 1960'erne.

På længere sigt var der altså ikke grobund for en grundtvigsk valgmenighed i Sydthy, hvorimod de grundtvigske fri- og valgmenigheder i Nordthy, Hanherred og på Mors i skrivende stund (2002) fortsat trives i bedste velgående.

KILDER:

Paul Nedergaard: Dansk Præste- og Sognehistorie (Aalborg Stift).

Landet mod Nordvest.

Klim Valgmenighed 1883-1983.

Morsø Frimenighed 1871-1971.

Søren Anker-Møller: Kortfattet oversigt over de grundtvigske menigheders historie i Sydthy og Nordthy, gengivet i Historisk Årbog 2000.

Liber Daticus for Thy Valgmenighed.

Holger Begtrup: Dansk Menighedsliv i grundtvigske Kredse.

P.G. Lindhardt: Fem Aalborgbisper.

Hal Koch og Bjørn Kornerup: Den danske kirkes historie, bind VII.

Asger Højmark og Uffe Hansen: De grundtvigske fri- og valgmenigheder.

Richard Andersen: Vandringer i Thy.

Diverse numre af Thisted Amts Tidende i perioden 1918 til 1926.

Diverse numre af Thisted Amts Avis i samme periode.

Jens Damsgaard: Rasmus Lund og frimenigheden på Mors.

Mundtlige oplysninger fra ældre nulevende personer i Sydthy og Nordthy.

Skulle læsere af denne artikel være vidende om, at der stadig opbevares et skriftligt materiale vedrørende Thy Valgmenighed, herunder protokoller, regnskaber eller lign., vil artiklens forfatter være taknemmelig for en henvendelse herom.